

Inventarisatie trends vrijwillige inzet Zeeland 2011

Inleiding

In het kader van het Europees Jaar van de Vrijwilliger organiseert Scoop op verzoek van de provincie een conferentie over de toekomst van het vrijwilligerswerk. De inventarisatie die voor u ligt dient als basis voor de conferentie en bestaat uit een overzicht van de stand van zaken van het vrijwilligerswerk in Zeeland op basis van gegevens uit de Sociale Staat van Zeeland (SSvZ). Daarnaast zijn gemeenten, steunpunten vrijwillige inzet en koepelorganisaties benaderd met een aantal vragen over welke trends zij in het vrijwilligerswerk zien en hoe ze daar al op inspelen.

Stand van zaken in Zeeland

Vrijwillige inzet speelt een sleutelrol in de leefbaarheid van wijken/dorpen: voor het in stand houden van verenigingen en het zorgen en helpen van elkaar. Uit de SSvZ blijkt dat het aandeel Zeeuwen dat zegt vrijwilligerswerk te doen is gedaald van 34% in 2004 naar 29% in 2009. Deze ontwikkeling staat lijnrecht tegenover het gegeven dat steeds meer inbreng wordt verwacht van particulieren/bewoners. In de publicatie 'Op Pad' wordt de oplossing hiervoor gezocht in het aanboren van de groep actieve ouderen, de groep tussen de 60-80 jaar.

Uit tabel 1 blijkt dat met name mensen in de leeftijdscategorie 30-59 jaar en 60-80 jaar, vrijwilligerswerk doen.

Tabel 1. Vrijwilligerswerk per levensfase

Levensfase	Aandeel dat vrijwilligerswerk doet
Jong volwassenen (16-29 jaar)	23%
Consolidatie en spitsuur-fase (30-59 jaar)	33%
Actieve ouderen (60-80 jaar)	31%
Intensieve verzorging (80+)	8%

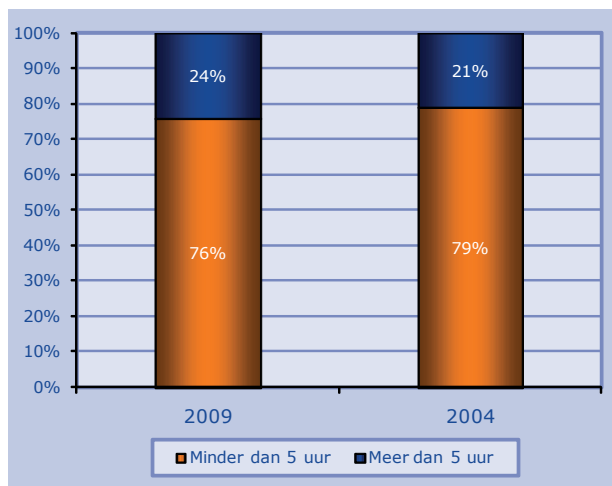
Tabel 2. Vrijwilligerswerk naar soort huishouden

Huishoudensituatie	Aandeel dat vrijwilligerswerk doet
Alleenstaand	25%
(Echt)paar met kind(eren)	39%
(Echt)paar zonder kinderen	32%
Eén ouder met kind(eren)	22%

Met name (echt)paren met kind(eren) doen relatief vaak vrijwilligerswerk.

Interessant is ook om te kijken hoeveel uren per week vrijwilligers in Zeeland besteden aan vrijwillige inzet. Uit onderstaande grafieken blijkt dat de intensiteit van het vrijwilligerswerk in vergelijking met 2004 is toegenomen. Dat wil zeggen dat het aantal Zeeuwen dat vrijwilligerswerk doet weliswaar is afgenomen (zie hierboven), maar dat degenen die vrijwilligerswerk doen, hier in 2009 meer uren per week actief mee bezig zijn dan in 2004.

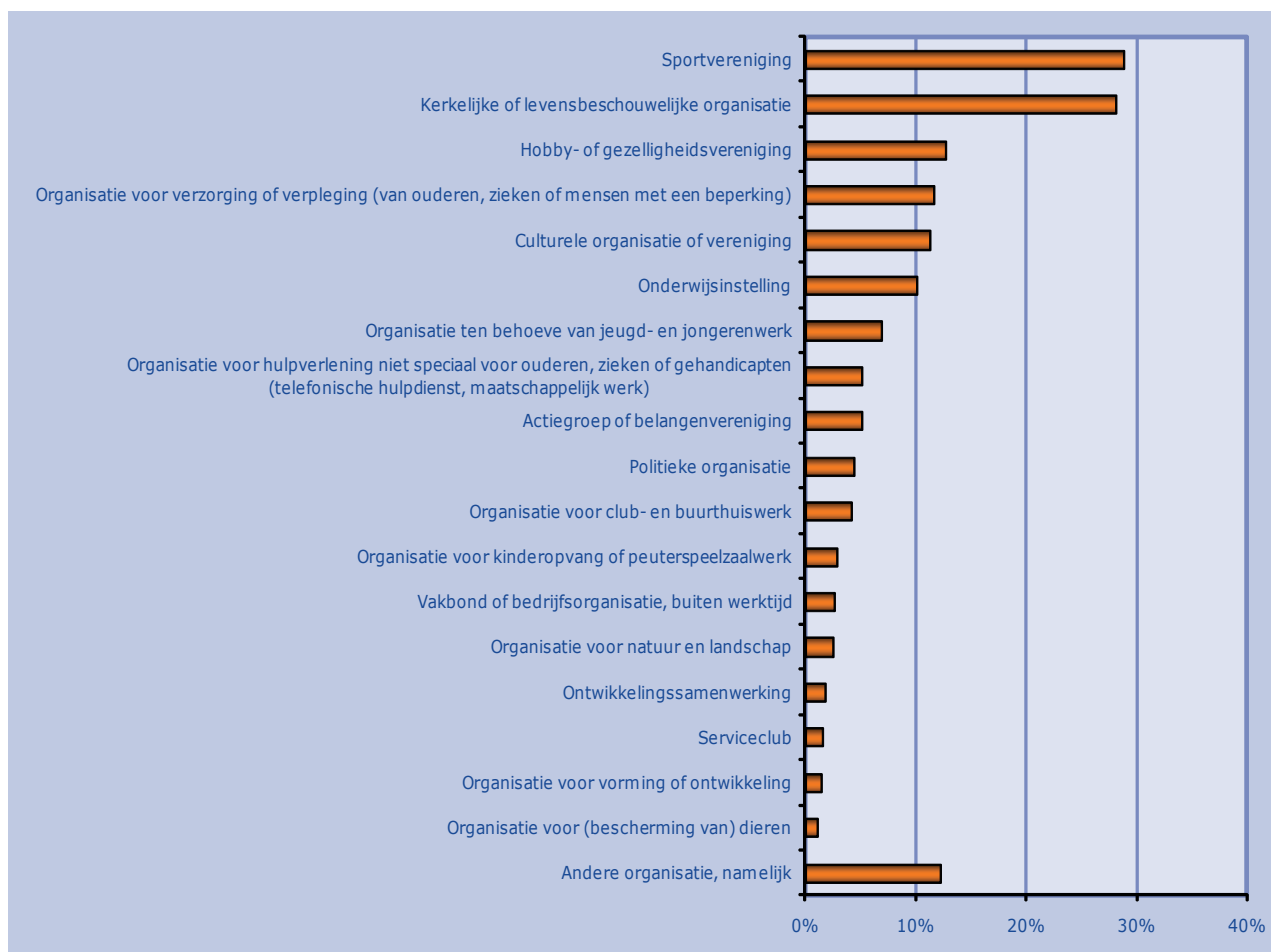
Figuur 1: Tijdsbesteding vrijwilligers in 2004 en 2009

Naast het aandeel Zeeuwen dat vrijwilligerswerk verricht is in de SSvZ ook onderzocht bij welke organisaties vrijwilligerswerk wordt gedaan.

In de onderstaande grafiek is te zien bij welke organisaties de Zeeuwse vrijwilligers vrijwilligerswerk doen. Hieruit komt duidelijk naar voren dat met name de sportvereniging en de kerkelijke of levensbeschouwelijke organisatie het meest worden genoemd, namelijk 29% respectievelijk 28%.

Figuur 2: Percentage vrijwilligers per soort organisatie

Van degenen die aangeven vrijwilligerswerk te doen, doet iets minder dan de helft met name uitvoerende werkzaamheden. Ongeveer een derde is bestuurlijk actief en een op de tien doet voornamelijk organisatorisch en leidinggevend werk.

Het grootste deel van de vrijwilligers (54%) in Zeeland geeft aan meestal vrijwilligerswerk te verrichten in de eigen wijk/kern. Een derde doet dit elders in de gemeente en ongeveer een op de 8 doet meestal vrijwilligerswerk buiten de eigen gemeente.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Door allerlei maatschappelijke ontwikkelingen als invoering Wmo, combinatie arbeid/zorg en demografie (vergrijzing en ontgroening), komt het vrijwilligerswerk steeds meer onder druk te staan. Zo zien we onder meer een verschuiving van professionele hulp naar vrijwillige inzet, een toename van oudere (65+) vrijwilligers en kiezen vrijwilligers steeds vaker voor korte afgebakende klussen. Een aantal sleutelfiguren uit het Zeeuwse vrijwilligerswerk is gevraagd of zij deze ontwikkelingen herkennen, of er nog andere ontwikkelingen zijn die specifiek voor hun sector en/of regio geldt en hoe hier op ingespeeld wordt / zou kunnen worden.

Organisaties die benaderd zijn, zijn o.a. de steunpunten vrijwilligerswerk, de gemeenten en een aantal overkoepelende zorgorganisaties, welzijnsorganisaties en kerkelijke organisaties.

Uit deze inventarisatieronde worden hieronder de meest voorkomende ontwikkelingen en de door de organisaties als meest belangrijke thema's voor de komende jaren weergegeven. Ook worden activiteiten benoemd waarmee organisaties al inspelen op de nieuwe ontwikkelingen, alsmede de belemmeringen die ze hierbij ervaren.

Algemene trends

De belangrijkste trends die door de diverse organisaties worden herkend/benoemd en die het gevolg zijn van de maatschappelijke ontwikkelingen zijn:

- Verschuiving van professionele hulp naar vrijwillige inzet
- Behoeftte aan korte afgebakende klussen ipv structurele inzet
- Toename van moeilijk bemiddelbare vrijwilligers
- Toename jongeren die vrijwilligerswerk doen in het kader van de studie (maatschappelijke stage)
- Toename van de inzet van vrijwilligers op het gebied van zorg en ondersteuning van cliënten
- Ouderen hebben het ook druk

Specifiek Zeeuwse trends

Over het algemeen zijn de trends in Zeeland niet anders dan in de rest van het land. Een aantal organisaties geven wel aan dat er door de geografische ligging en de bereikbaarheid, meer vrijwilligers nodig zijn.

Sectoren

Tussen de sectoren onderling zijn er niet veel verschillen voor wat betreft trends en belemmeringen. Duidelijk is wel dat het in de sector Sport steeds moeilijker wordt om vrijwilligers te vinden die een bestuursfunctie willen vervullen en dat het in de sector Onderwijs soms lastig is om ouders vrijwillig in te zetten, hetzij op school hetzij bij activiteiten van de buitenschoolse opvang. De steunpunten vrijwillige inzet constateren een verschuiving van de trajecten sociale activering naar de steunpunten en in de sector zorg leidt een toename van hospices en palliatieve units tot een toenemende behoefte aan gespecialiseerde vrijwilligers.

Focus

Gezien de ontwikkelingen en trends zou de focus volgens de meeste organisaties de komende jaren moeten liggen op:

- Goede begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers
- Aantrekkelijk maken van vrijwilligerswerk
- Adviseren van organisaties hoe ze kort afgebakende klussen kunnen aanbieden
- Voortdurende aandacht voor werving en scholing (o.a. in samenwerking met het bedrijfsleven)
- Goede intake om soorten vrijwilligers te categoriseren zodat vrijwilligers ingezet kunnen worden op specifieke taken
- Maatschappelijke stage als middel om meer jongeren bij het vrijwilligerswerk te betrekken
- Andere manier van werving van vrijwilligers (inzet sociale netwerken, face to face, digitale media)
- Leggen van slimme verbindingen (sociale activering, dagbesteding, licht gehandicapten) via de Wmo

Inspelen

De wijze waarop en de mate waarin organisaties al inspelen op nieuwe ontwikkelingen is vrij divers. Verschillende organisaties geven aan zich hier nog niet bezig te houden, hetzij vanwege het feit dat ze nog maar net zijn opgestart, hetzij omdat simpelweg de tijd ontbreekt.

De meeste organisaties geven echter aan wel al in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Activiteiten die hierbij genoemd worden zijn o.a.:

- Inzetten van een sociale makelaar
- Begeleiden en coachen van vrijwilligers
- Op een andere manier inrichten van de organisatie
- Gebruik maken van social media (hyves, facebook etc.) voor het werven van vrijwilligers
- Implementatie Maatschappelijk Betrokken Ondernemen
- Gebruik van de participatieladder
- Gebruik maken van vrijwilligers voor cliëntondersteuning
- Opzetten van kleine netwerken in buurten en wijken
- Experimenteren met het verkleinen van taken
- Intensievere samenwerking met andere organisaties

Belemmeringen

Gevraagd is ook naar de belemmeringen die organisaties zien in het inspelen op actuele ontwikkelingen. Genoemd worden hierbij vooral:

- Gebrek aan capaciteit/menskracht
- Gebrek aan financiële solide basis voor coördinatie, begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers
- Gebrek aan financiële middelen voor de werving van vrijwilligers
- Bereiken van de vrijwilligers

Conclusie

Zowel gemeenten als organisaties zijn zich zeer bewust van de maatschappelijke ontwikkelingen die zich voordoen en de invloed daarvan op het vrijwilligerswerk. Ook hebben ze een duidelijk idee over waar de focus de komende jaren op moet komen te liggen. Waar mogelijk wordt al ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen.

In de conferentie Vrijwillige Inzet zal dieper ingegaan worden over wat vrijwilligersorganisaties kunnen doen om het vrijwilligerswerk zowel kwantitatief als kwalitatief op peil te houden én hoe lokaal en provinciaal beleid hierop kan worden afgestemd.

Anneke Polderman
Toos Schouten
Esther Spuesens

Scoop, januari 2011

